

működésért a honvédelmi minister úr részéről dicsérő okirattal láttattak el, a belügyminister úr pedig a két altiszt részére 60—60, a hat csendőr részére pedig 40—40 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett.

*

18. *Noé* Mátyás őrmester és

19. *Hajdú* Gábor őrsvezető cz. őrmester a II. sz. csendőrkerület állományában, hosszas őrsparancsnokságuk alatt a fegyelem és rend következetes fenntartása, alárendeltjeik helyes irányú befolyásolása és oktatása és e mellett saját szorgalmuk és buzgóságuk következtében a közbiztonsági szolgálat terén is igen szép eredményeket értek el és pedig:

Noé Mátyás őrmester, ki 1887. év óta őrsparancsnok a jankováczi őrsön, ezen idő alatt a következő közbiztonsági zavarokat derítette ki: emberölést 1, súlyos testi sértést 10, méhmagzatelhajtást 1, rablást 1, templombetörést 2, betöréses lopást 10, betörési kísérletet 1, betörés színlelését a káros által 1, gyujtogatást 1, okirathamisítást 2, hamis járlatok gyártását 1, lopást 15, orgazdaságot 1 esetben; tettesként letartóztatott 32, feljelentett 91 egyént; azonkívül csavargás és szerencsejáték üzése miatt a hatóságnak átadatott 24 s különféle kihágásokért feljelentett 35 egyént.

Hajdú Gábor cz. őrmester, ki 1886 óta csávolyi őrsparancsnok, ezen idő alatt a következő közbiztonsági zavarokat derítette ki: gyermekgyilkosságot 1, gyilkosságot 1, gyilkossági kísérletet 3, emberölést 2, súlyos testi sértést 3, könnyü testi sértést 1, rablást 1, utonállást és veszélyes fenyegetést 1, betöréses lopást 1, vasuti merényletet 1, csalást 3, okirathamisítást 2, gyujtogatást 1, saját biztosított vagyonának felgyujtását 1, lopást 24; tettesként letartóztatott 58, feljelentett 36 egyént, azonkívül csavargásért a hatóságnak átadatott 41 s különféle kihágásokért feljelentett 61 egyént.

Tekintettel arra, hogy mindkét altiszt az őrskörletében megzavarva volt közbiztonságot részint saját

szorgalma, részint alárendeltjeinek helyes befolyásolása által teljesen helyre állította és kitünő állapotban fentartja, úgy hogy ezért nemcsak az összes jó indulatu lakosság bizalmát és tiszteletét, hanem a hatóságok teljes elismerését is maguknak kivívták, a honvédelmi minister úr ezen derék két altisztet ügyes, buzgó és eredménydus szolgálataiért, *Hajdúcz.* örmestert még különösen azért is, mivel egy veszedelmes és sok tagból álló okirathamisító bandát ügyessége és leleményessége által lelepleznie és a törvény kezébe átszolgáltatni sikerült, dicsérő okirattal tüntette ki, a belügyminister úr pedig 40—40 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

*

20. *Szladek* Mihály, V. számú csendőrkerületbeli örsvezető.

Komárom megye területén az 1892. év őszén egyik lopás a másikat érte a nélkül, hogy azoknak gátat vetni vagy a tetteseket leleplezni lehetett volna. A többek közt az ujszónyi póstahivatalba és az ottani községházába is betörték s a mi elvihető volt, azt ellopták.

Szladek Mihály örsvezető, ácsi örsparancsnok mindjárt kezdetben — megfigyelve a különböző helyeken elkövetett gaztettek rendszerességét — azon következtetésre jutott, hogy itt egy jól szervezett tolvajszövetkezetnek kell működnie. Puhatolásai nyomán értesült, hogy a komáromi városi rendőrség kezei közé egy arany mellű került, melyet egy ottani ékszerészhez Piszarik Albertné ujszónyi lakós vitt megbecsültetés végett. Ezen melltűről *Szladek* örsvezető kiderítette, hogy az özv. Csorba Istvánné, nemes-ócsai lakós kárára 1892. évi november hó 26-án elkövetett betöréses lopás alkalmával vitetett el, miből kifolyólag az örsvezető azon rég táplált gyanuja, hogy a tolvajszövetkezet főkolomposai Piszarik Albert és Kurucz László s ezek nejei, megerősödvén, nevezetteket éber megfigyelés alá vette s e célra bizalmi egyént is fogadott fel.

Azonban a kitanult és igen óvatos gonosztevőkkel szemben egyelőre nem tudott eredményre jutni; mert azok minden beszerzett gyanus adat és körülmény tekintetében a bíróság előtt kivágták magukat, így pl. a lopott melltűre nézve Piszarikné azt állította, hogy azt találta; a bűnjeleket pedig részint jól elrejtették, részint nagy összeköttetések révén távol vidékeken értékesítették.

Szladek örsvezető mind a mellett sem csüggedve el, a nyomozást titkon folytatta, besúgójának tevékenységét fokozandó, annak több ízben pénzt adott, úgy szintén — valahányszor a gyanúsítottak valamely feltűnőbb tárgyat napvilágra hoztak — annak megvétele végett besúgóját pénzzel látta el. Így a többek közt értesülvén, hogy Kuruczné férjének egy igen szép 12 ágú kést vett, azt az örsvezető bizalmi egyéne által meg akarta vétetni s neki e célra 8 frtot adott; de a szemfüles tolvaj rosszat sejtven, feleségét azonnal állítólag Temesvárra, tényleg pedig — mint *Szladek* örsvezető sürgönyileg megtudta — Budapestre küldötte, hol a kést átcsináltatta, úgy hogy később — midőn ez nála megtaláltatott — már tulajdonosa, br. Marschall János, kinél 1892. évi november hó 8-án elkövetett betöréses lopás alkalmával egy ily értékes kés eltűnt, fel nem ismerhette.

Ezen sikertelenségek után *Szladek* örsvezető cselhez folyamodott. Szabadságot kért Ujszönybe, hova 1893. évi február hó 10-én saját pénzén fogadott alkalmatosságon elmenvén, egy pár jó emberét kiköltöztetett és pénzzel ellátta, hogy a gyanúsítottak ismerőseitől valamit kitudjanak. Ily módon csakhamar értésére jutott, hogy Kuruczné február hó 9-ike óta el akar valamerre utazni. Ezen hirre visszatért örsére és két csendőrével február hó 11-én Ujszönybe szolgálatba vezényelte magát s ott éjjel minden utat elálltak, hogy Kurucznét elutaztában — a mint remélték — bűnjelekkel együtt kézrekeríthessék. Miután azonban Kuruczné reggeli 2 óráig sem indult el hazulról, a járőr öt lakásán lepte meg s ez alka-

lommal nála alapos házmotozást tartott. Ekkor az ágyszalma közt elbujva Hattala József volt fegyenczet és Nyitra megyéből való hirhedt betörő tolvajt találták, kivel — mint később kiderült — a tolvajbanda még azon éjjel Neuhauser Károly ujszónyi tanyai lakóst akarta kirabolni, mivel megtudták, hogy ő 3600 frt ára földeket adott el és a pénz házánál van. Ezen alkalommal — úgy látszik — gyilkosságra is elváltak készülve, mert forgópisztolyt és töltényeket szereztek be, melyek a házmotozásnál előkerültek.

A motozás során azután számos lopott ékszer és ruhanemű került elő; kiderítettek az összes büntársak és orgazdák, valamint a lopott tárgyak nagyrésze is s így az egész tolvajszövetkezet megsemmisített.

Mint érdekes körülmény meg kell még említenünk, hogy a büntársak és orgazdák kézrekerítése, valamint egyes lopott tárgyak előkutatása céljából járőrök egész Budapestig, sőt Aszódig is jártak.

Az elősoroltak alapján *Szladek* Mihály örsvezetőt, ki ernyedetlen buzgalommal és kitartással, ügyes és észszerű nyomozás által egy veszélyes tolvajszövet-10 tagját kiderítette és letartóztatta, azokra 11 rendbeli — nagyobbbrészt betöréssel párosult — lopást 1276 frt kárösszegben reájuk bizonyított s ily módon Komárom megyében a megrendült közbiztonságot helyreállította, — a honvédelmi minister úr dicsérő okirattal tüntette ki, a belügyminister úr pedig 50 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

* *

21. *Dicker* Salamon III. sz. csendőrkerületbeli czimz. őrmesternek a közbiztonsági szolgálat terén tanusított kiváló buzgalma, kötelességű tevékenysége és eredménydús működéseért a honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki, a belügyminister úr pedig neki 60 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett.

*

22. *Barabás* Ignác, II. sz. csendőrkerületbeli őrmester.

Az 1892. évi április hó 15-én éjjel az ó-gradinai magy. kir. erdőgondnokság és Hollós Ferencz erdész kárára ismeretlen tettesek betörés útján egy Wertheim-féle szekrényt 1162 frt 90 kr. készpénz és 1575 frtról szóló okmányokból álló tartalommal, továbbá egy ezüst zsebórát, egy arany óralánczot, két arany karikát és egy arany pecsétnyomó gyűrűt loptak el.

Ugyancsak az 1892. évi augusztus hó 31-én Thomesku Gligor, jeselniczai lakós kárára egy 320 frt értékű széna boglya, — október hó 13-án éjjel pedig Nejedli Ferencz, új-gradinai lakós istállója gyujtatott fel ismeretlen tettesek által, mely utóbbi tüzesetnél az istállóval kapcsolatban volt szin is, az ott elhelyezett boredények, buza és szénával 604 frt értékben esett a tűz martalékául.

Mindhárom eset előfordulta alkalmával az örs legénysége *Barabás* Ignác őrmester vezetése alatt a tettesek kézrekerítése iránt a legkiterjedtebb nyomozásokat azonnal bevezette ugyan, de a tetteseket akkor minden fáradság daczára nem sikerült kideríteni.

Barabás őrmester azonban nem hagyta annyiban a dolgot, hanem fáradságot nem ismerve, de sőt anyagi áldozatoktól sem riadva vissza, titokban besugóival együtt addig kutatott és nyomozott, míg végre sikerült neki a már csaknem feledésbe ment ó-gradinai betöréses lopás tetteseit Moka Nikolac, Csorba György, Durner Gligor és Tukulenczu Péter ó-gradinai, valamint Brúnczei Nisztor kornyarévai lakósok személyében kideríteni és utóbbinak kivételével — mivel időközben Szerbiába, Tekia községbe átszökött, — a bíróságnak a Wertheim-féle szekrényvel, mint bűnjelvényvel átadni.

A fennevezett tettesek letartóztatásánál Lavenka Gyula és Thimoteusz plaviseviczai örsbeli csendőrök is közreműködtek és az őrmestert annak utasításai szerint hathatósan támogatták.

A folytatott nyomozás során sikerült még *Barabás* őrmesternek, ugyancsak besugói közreműködésével, a Thomesku Gligor, jeselniczai lakós kárára elkövetett gyujtogatás tetteseit, Kiakosiu János jeselniczai és Gligorie Antonie rudarini lakósok személyében mint közvetlen tetteket és Radoszlav Schián jeselniczai lakóst mint felbujtót, — a Nejedli Ferencz új-gradinai lakós kárára történt gyujtogatás tetteiként pedig Valuseszkú Márlin és Viseszkú Luka új-gradinai lakósokat kideríteni és letartóztatni. A gyujtogatók letartóztatásánál az őrmestert Angyal Károly és Sáf-rány Péter orsovai örsbeli csendőrök támogatták.

Ezen három eseten kívül a széles körben folytatott nyomozás közben *Barabás* őrmester megtudta még, hogy 1891. évi július hó 17-én este Weisz Károly új-gradinai lakós, az Eisler-féle fakereskedő cég megbizottja, 1000 frtot vesztett el és azt egy ó-gradinai ember bár megtalálta, mégis e körülményt eltitkolta.

Az őrmester ezen értesülés folytán az ügy miben állása után puhatolt és kiderítette, hogy midőn Weisz a mondott napon egy Zsián Thimó nevű ó-gradinai fuvarossal a famunka telepről hazatért s lakása előtt a kocsiról leszállott, a leszállás közben a nála volt 1000 frtot egy csomagban felöltője zsebéből kiejtette, mit azonban csak akkor vett észre, midőn már a kocsis és az udvaron volt éjjeli őr — Moka Márkú — eltávoztak volt.

Ámbár Weisz nem tudta határozottan, hogy a pénzes csomag mikor és hol eshetett ki zsebéből, még is gyanítván hogy ez fuvarosa kocsijában történt, azt legott át is kutatta, de eredménytelenül. A pénz hollétét tehát homály borította és még azon nézet is lábra kapott akkor, hogy Weisz a pénz elvesztését valószínűleg csak színleli.

Mindennek daczára *Barabás* őrmesternek sikerült megtudni, hogy a kérdéses 1000 frtot Moka Márkú, a Weisznál alkalmazott éjjeli őr találta meg a fuvaros kocsijában, midőn arra — Weisz hazatérte után

felült. Az is be lett bizonyítva, hogy Márkú azon cím alatt hogy vacsorálni megy, a kocsiról leszállott és eltávozott, de rögtön visszatért s midőn Weisz az elveszett pénzes csomagot kereste; már jelen volt és látszólag nagy sajnálkozásának adott kifejezést a fölött, hogy gazdája oly nagy összegű pénzt elvesztett.

Móka Márkút a minden kétséget kizáró tanuvalomások és az ellene beszerzett bizonyítékok alapján *Barabás* őrmester letartóztatta és az orsovai kir. járásbiróságnak átadta.

Ezen esetek felderítése csakis *Barabás* Ignác őrmesternek igen észszerű, fáradságot nem ismerő s anyagi áldozatoktól sem visszariadó ügybuzgóságának és leleményességének köszönhető, miért is őt a honvédelmi minister úr dicsérő okirattal tüntette ki, a belügyminister úr pedig 60 frtnyi jutalom díjban részesítette.

Ezen felsorolt esetek újabb bizonyítékai annak, hogy a csendőr sok esetben besugók nélkül semmire sem mehet, miért ismételten is nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy a csendőrök okvetlenül arra törekedjenek, miszerint örskerületükben a jó indulatú lakósokat e célra megnyerjék.

*

23. *Anić* Mihály örsvezető a magyar kir. horvát-szlavon csendőrség állományában.

Ezen altiszt 1883. év óta szolgál a csendőrségnél és ezen idő óta oly eredményesen működik, hogy már kétszer lett nyilvánosan megdicsérve, két ízben kapott a csendőrparancsnokságtól és egy ízben már a honvédelmi minister úrtól dicsérő okiratot.

Legutóbb az ó-zalán-keményi örsparancsnoksággal bízott meg, mely határos lévén a Bácskával és a Bánáttal, egyike a legveszélyesebb örsöknek.

Hogy mily eredményesen működött *Anić* örsvezető az utóbbi hónapokban ezen örsön és mennyire megtisztította ezen örskörletet a különböző gonosz-

tevőktől, — mi által a közbiztonság ott egészen megváltozott, — arra nézve a sok közül csak a következő kimagaslóbb eseteket akarjuk kiemelni:

1. *Anic* örsvezető 1892. évi november hó 2-án egy csendőrrel ellenőrző járórként indult el, de csak 10 nap múlva vonult ismét örsére be, mert egy lótolvajbandának jövén nyomára, azt Uj-Zalán-Keményen, Belegison, Szurdukon és Kresednian (Horvátországban), valamint Deszp. Szt.-Ivánon, Szegzárdon és Paragán (Magyarországban) eszközölt 10 napig fáradhatatlan és észszerű nyomozás által kiderítette, annak tagjait Jovanović János, Besensiky Jóczó új-zalánkeményi, — Szremaz Gyurkó deszp. szt.-iváni és Marjanov Márk paragai lakósok személyében letartóztatta s őket 13 lopott lóval 1065 frt értékben az ó-pázuai kir. járásbiróságnak átadta.

2. 1892. november hó 28-án *Anic* örsvezető egy csendőrrel újabb nyomozásra indult, mely 7 napig tartott és azon eredményre vezetett, hogy 9 lopott lovat 810 frt értékben nyomozott ki és a lótolvajokat Novacić Gergely községi rendőr és Studen István új-zalánkeményi lakósok, valamint Kopicé Miloš új-karlóczai lakós személyében letartóztatta.

3. 1892. évi deczember hó 17-én folytatta ezen nyomozást és 4 napi nyomozás után sikerült neki az 1. pont alatt említett lótolvajbanda többi tagjait Jovanović Miklós, Jerbić István és Srava Lukács személyében letartóztatni és egyúttal 2 drb lopott lovat 230 frt értékben elkobozni.

4. 1893. évi január hó 3-án sikerült *Anic* örsvezetőnek 3 napi nyomozás után 6 lopott lovat Belegiš és Vojka községekben 435 frt értékben kinyomozni és elkobozni.

5. 1893. évi január hó 14-én felügyelvén az új-zalánkeményi vásárt, a feljelentések alapján 4 napi nyomozás után 7 lopott lovat 330 frt értékben nyomozott ki és a tolvajokat Krizina István és Peka Gergely személyében letartóztatta.

6. Végül az 1893. évi január hó 17-től 19-ig ki-

terjesztett nyomozás alkalmával megállapította, miként lopta el Jovanović Uroš, felhasználva a kocsis távollétét, fényes nappal Balázs István viniczai lakós 445 frt értékű lovait és kocsiját.

A vizsgálat melyet a mitroviczai kir. törvényszék az *Anić* örsvezető által letartóztatott 30 lótolvaj ellen megindított nincs ugyan még befejezve, de bűnösségük az *Anić* örsvezető által kinyomozott 39 lopott ló által eléggé van bebizonyítva. Ezen 39 lopott ló közül husznak sikerült a tulajdonosát is kipuhatolni, míg a többi tizenkilencznek tulajdonosa — mivel valószínűleg már régebben lopattak el és azóta többször gazdát cseréltek — eddigelé nem volt megtudható.

Ezen oly kiterjedt lótolvajbanda felfedezése és megsemmisítése körül kifejtett fáradtságot nem ismerő buzgalmát, ügyességét és eredményes működését megjutalmazandó: *Anić* Mihály örsvezetőt a magy. kir. honvédelmi minister úr dicsérő okirattal tüntette ki, míg Horvát-Szlavon és Dalmát országok bánja őt 60 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

*

24. *Bene* Zoltán, VI. sz. csendőrkerületbeli örsvezető.

A sopronmegyei iváni örsparancsnokság részéről *Bene* Zoltán örsvezető és Horváth Márton csendőr 1893. évi május hó 3-án reggel 9 órakor, Rekényi Mihály és Kovács Gyula II. csendőrök pedig ugyanazon nap déli 12 órakor oly utasítással vezényeltettek ki, hogy a mult éjjel Repcze-Szemerén elkövetett betörések tettesei után a nyomozást bevezessék és a szemerei utvonalat biztosítsák. Mindkét járőr előirt szolgálatának teljesítése közben Repcze-Szemerén 7 órakor este találkozáván, egymáshoz csatlakozott és további teendőit együttesen teljesítette.

Aznap este 8 órakor Repcze-Szemerén a fő-utczában tűz ütött ki, mely az akkor dühöngő északi szél és a házak anyagának gyulékony volta következtében

csakhamar 6 házra kiterjedt és az egész községet megsemmisüléssel fenyegette.

A tűz jelzése folytán az épen a községben tartózkodó csendőrök azonnal a vész színhelyén megjelentek, de az elsőnek kigyulladt ház már akkor egy lángban állván, az nem volt megközelíthető, azért *Bene* örsvezető főfigyelmét a többi már szintén égő házakra fordította, a csendőröket észszerűen felosztva a leginkább veszélyeztetett házakban az élet- és vagyonmentésre utasította és egyszersmind a tűz rohamos terjedése folytán kétségbeesett lakósságot — önfeláldozó példaadással — kitartásra buzdította.

Ő maga Horváth csendőrrel a Doma Sándor, Börzsöny Pálné és Pánczél Józsefné által lakott házba hatolt s miután a lakszobákból az értékesebb ingóságokat megmenteniök sikerült, a mellékhelyiségek felé fordultak, mikor is észrevették hogy egy istálló szerű kamrában egy tehetetlen aggnő benrekedt. *Bene* örsvezető Horváth csendőrrel azonnal oda sietett, de miután a kamra tetőzete már teljesen lángban állott s a füst és hőség, valamint a tetőzetről lehullott zsarátnok is a behatolást veszélyessé tette: a 20—25 lépésre álló tűzoltófőparancsnok és községi bíró az örsvezetőt a behatolásról lebeszélni igyekezett. Azonban *Bene* örsvezető emberbaráti szeretettől vezéreltetve és kötelességének tudatában saját biztonságával mit sem gondolt, hanem gyors elszántsággal a kamra zárt ajtaját felszakította, a helyiségbe berohant s magát a fojtó füst és elviselhetetlen hőség daczára gyorsan tájékozván, sikerült a már elájult 80 éves tehetetlen Gróf Istvännét megtalálni. Az asszonyt ölébe kapva, az örsvezető ismét kifelé igyekezett, de ebben útját állta a padlás egyik elvált égő deszkája mely folyton lejjebb és lejjebb hajolt.

Ezen végzetes pillanatban az ajtó előtt álló Horváth csendőr észrevevén az örsvezető veszélyes helyzetét, az ajtóhoz ugrott és az égő deszkát kezével a falhoz szorította mi által lehetővé tette, hogy az

örsvezető — bár teljesen kimerülten és maga is félig aléltan — az eszméletlen nőt a szabadba kihozhassa és így őt a biztos tűzhaláltól megmentve, övéinek átadhassa.

Bene örsvezetőnek ez alkalommal haja megperzselődött. Horváth csendőr pedig kezén égési sebeket szenvedett. Ezen körülmény azonban nem akadályozta őket meg abban, hogy a megkezdett mentési munkálatokat emberfeletti erővel folytassák és ez által a lakósságot még nagyobb károsodástól megóvják.

A csendőrök ezen működése teljes 14 órát vett igénybe s csakis az ottani gyógyszerész által Horváth csendőrnek adott gyógyszer és kötelék, valamint *Bene* örsvezetőnek nyújtott üditőszer használata által szakítottatott rövid időre félbe és csakis a veszély teljes elmúltával s az utólagos óvintézkedések megtétele után fejeztetett be.

Ezen bátor és elszánt tetteért a honvédelmi minister úr *Bene* Zoltán örsvezetőt dicsérő okirattal tüntette ki.

*

25. *Vass* István, II. sz. csendőrkerületbeli örsvezető czimz. őrmester.

Egy derék örsparancsnok.

A torontálmegyei horvát-csenei szolgabirói hivatalnak 1892. évi február hó 3-án a csatádi örshöz intézett felhívása szerint Lechleitner Ferencz volt billédi, de most ismeretlen tartózkodásu egyén, vett tudomás szerint hamis pénznek forgalomba hozásával foglalkozik, tehát kinyomozandó.

Ennek folytán *Vass* cz. őrmester akkor csatádi örsparancsnok, magát és Nagy Antal csendőrt nyomozó szolgálatba vezényelte ki és sikerült is 3 napi Billéd, Temesvár és Versecz vidékén megejtett nyomozás után Lechleitner Ferencz tartózkodási helyét Izbistya községben kipuhatolni, hol őt a járőr meglepve nála házkutatást tartott, mely alkalommal 56 drb ezüst egyforintost, 1 drb 50-es, 9 drb 10-es, 4 drb

5-ös, 22 drb 1-es és 2 drb román hamis bankjegyet találtak; ezeken kívül a pénz készítéséhez szükséges gép alkatrészeket és több bűnrészességét igazoló levelet.

Az így beszerzett bizonyítékok súlya alatt Lechleitner Ferencz hosszabb tagadás után beismerte, hogy szándékában volt ugyan ezen hamis pénzeket forgalomba hozni, de azt idáig nem tette. Bevallotta továbbá, hogy ezen célból Braun Péter izbistyai és Márkovits Áron fehértemplomi lakósokkal lépett szövetségre; azonban — mint a további nyomozás folyamán kiderült — részeseek voltak még ebben Braun József oraviczai, Gálya Gyurkin, Argyelán Vásza vracsegalyi, Schefflinger János, Ludwig Mátyás, Jovanovits Szvetozár fehértemplomi és Tersits Vásza kalafáti lakósok is, kik közül a legutóbb megnevezett volt az, ki a többieket a legnagyobb részt Romániában általa és más — ismeretlen — romániai egyének által készített hamis pénznek forgalomba hozatalával megbizta s velük e tárgyban folytonos levelezésben állott.

Fent említett egyéneknél találtatott 185 drb egyforintos részben fém, részben papír pénz, 4 drb 5-ös, 9 drb 10-es, 1 drb 50-es hamisítvány, továbbá az ezüst egyforintos utánzására szükséges gép az ahhoz tartozó felszereléssel, valamint az e tárgyban egymás között váltott levelek, melyek a pénzhamisítványokkal együtt elkoboztatván, a letartóztatott tettesekkel február hó 15-én a fehértemplomi kir. törvényszéknek átadattak.

A pénzhamisítással foglalkozó egyének ismert furfangjaival szemben foganatosított ezen igen fáradságos nyomozásnál Vass cz. őrmester nem csak leleményességét és szakavatottságát bizonyította be, hanem a Csatád, Billéd, Temesvár, Versecz, Izbistye, Vöröstemplom, Krisicza, Podporány, Vracsegály, Fehértemplom és Orsován s ezek környékén 408 órát igénybe vett puhatolás alkalmával tetemes anyagi áldozatokat is hozott.

Vass cz. őrmester más alkalommal is élénk tanujelét adta ügybuzgóságának és fáradhatlan tevékenységének, mire nézve még a következő eseteket akarjuk felemlíteni.

1. Az 1890. évi november hó 4-én virradóra Marjan Trajan pészaki lakós a Perjámosra vezető uton egy árokban meggyilkolva találtatott. Az akkor meg-ejtett nyomozás alapján tettesekül Millos Illie és Vaszilovits Mirs, szintén pészaki lakósok letartóztat-tak és a billédi kir. járásbiróságnak át is adattak, de a bíróság által szabadlábra helyeztetek.

Mint hogy azonban mindenki ki az ügyet ismerte, meg volt győződve arról, hogy a tettesek csakis az előbb említettek lehetnek; az időközben Perjámosra őrsparancsnoki minőségben áthelyezett *Vass* István cz. őrmestert is érdekelni kezdette az eset. Eleinte csak magán uton szerzett magának információt és midőn az így nyert értesülések folytán benne is megérlelődött a gyanu Millos Illie és Vaszilovits Mirs ellen, újabb bizonyítékok beszerzése végett ismét megindította a nyomozást.

Ezen nyomozás folyamán kiderítette, hogy a fennebb említett tettesek vizsgálati fogságuk alatt nemcsak hogy egymással érintkeztek és mindig már előre tudták hogy mikor vezettetnek kihallgatás végett a bíróság elé, hanem otthon lévő rokonaikkal is folytonos összeköttetésben állottak s azokat levélben kioktatták, hogy mit és mikép valljanak. Természetes, hogy így az egybehangzó vallomások a bizonyítékok erejét igen is megcsökkentették és végre a bíróság kénytelen volt a vádlottakat — mint már említve volt — szabadlábra helyezni.

Vass cz. őrmester a közvetítő egyént is kiderítette és pedig Töresz Antal, billédi fogházfelügyelő személyében.

Kiderítette továbbá, hogy Milos Illie a vele elzárva volt Muntyán Torna ó-bébai, Stankov Zsivkó nagy-kikindai, Vulpán Zsiva nagyfalusi és Makusán Vikenti egresi lakósok előtt, kik időközben már a

fogságból kiszabadultak beismerte, hogy a gyilkosságot ők követték el és azt is mondta, hogy ha Vaszilovits Mirs, kinek tagadása és beszerzett tanui a felmentést már valószínűvé tették, csakugyan felmentetik: ugy ő maga fog mindent bevallani, mert tulajdonképen ő a főbűnös. Ezen vallomásaikat nevezettek esküvel is megerősítették.

Ezen újabb bizonyítékok alapján Milos Illie és Vaszilovits Mirs ismét letartóztatottak és a nagy-kikindai kir. törvényszéknek átadottak, hol azonban ismételve felmentettek.

Hogy a fogházörök segítségével a nagy-kikindai börtönben is a tettesek rokonaikkal összeköttetésben állottak, kitünt egy Milos Illie által rokonához, Milos Mázához a fogházból irt és Vass cz. őrmester által elkobzott levélből, melyben Vaszilovits Marianna nevű nőnek 100 frtot ígér ha az mellette vall.

Ugyanezen nyomozás folyamán kiderítette Vass cz. őrmester, hogy az 1889. évi szeptember hó 29-én Vaszelovics Vilosár és Husz Péter perjámosi lakósok kárára elkövetett 1100 frtos betöréses lopást a perjámosi uton meggyilkova talált Marján Traján és annak két gyilkosa — Milos Illie és Vaszilovits Mirs — követték el s hogy a fent leirt gyilkosság is ezen betöréses lopás folyamánya volt. a mennyiben a meggyilkolt kevesebb részt kapván, két társát többször feljelentéssel fenyegette. Az ezen lopásból eredő ékszerek egy része a temesvári zálogházakban lett elzálogosítva hol nyomuk meg is találtatott, de a határidő már rég lejárván, elárvereztettek.

Ezen 215 órát igénybe vett s Szerb-Szt.-Péteren, Pészakon, Billéden és Temesváron megejtett nyomozás alatt Vass cz. őrmester szintén a legnagyobb odaadással és kitartással arra törekedett, hogy a bűnösöket az igazságszolgáltatás kezére szolgáltatthassa. Hogy azonban a tettesek a megérdemlett büntetést meg nem kapták, az csak a hiányos felügyelet és más — a csendőrség hatáskörén túl eső — körülmények folytán beszerezni sikerült hamis tanuk

vallomásainak köszönhető. A vádlottak mintegy 5000 frtnyi vagyona az alig 1—2 hónapig tartott vizsgálati fogság alatt teljesen felemésztetett ügyvédi költségekre és valószínűleg hamis tanuk beszerzésére.

2. Az 1892. évi október hó 23. és 24. közötti éjjelen Pészak község határában a temesvári vásárról jövő Scherer Jakab temesvári, Scheplen János és Fritz Jakab billédi s Stauszki Juon karánsebesi lakósok egy körülbelül 10—14 főből álló cigánycsapat által megtámadtatván, áruiktól és készpénzüktől megfosztattak, mi által körülbelül 258 forintnyi kárunk esett.

Ezen utonállás kinyomozására Vass István czimz. őrmester és Zsors János csendőr kivezényeltetvén, hosszú és nagy fáradsággal Pészakon, Bogarason, Szegeden, Kis-Szálláson, Jankovácson, Kalocsán, Uszodon, Gerjenen, Baján, Apátin, Vemenden és Czikon keresztül folytatott üldözés után a czikói hegyeken sikerült a banda főbb tetteseit Sárközi Farkas Sándor és Sárközi József személyében elfogni és a bűnjelekkel együtt a nagy-kikindai kir. törvényszéknek átadni.

Ezen nyomozás folyama alatt Vass cz. őrmester fegyverét is kénytelen volt használni és Sárközi Farkas Sándort megsebesítette, valamint Sárközi Bundás Jánost is, de ez utóbbi menekülő társai által magukkal hurczoltatott, sebeibe azonban nem sokára meghalt. A megsebesített Sárközi Farkas Sándort és Sárközi Józsefet a járőr letartóztatván, midőn velök Bajánál a csolnokon a Dunán átjőve a folyam közepére értek, Sárközi József a Dunába vetette magát, Sárközi Farkas Sándor pedig a csolnokat felfordítani igyekezett és sikerült is neki a csolnokat annyira oldalt fordítani, hogy az már félig megtelt vízzel. E közben Vass cz. őrmester a Dunába ugrott fogoly után kapott s azt sikerült is elérnie, de fegyvere a vízbe esett, melyet csakis a két fogoly biztonságba helyezése után hosszú kutatás után sikerült a Dunából kihalászni.

Ezen szintén a legnagyobb erélylyel és buzgósággal keresztül vitt nyomozás alatt tehát nevezett altisztnek élete is komoly veszélyben forgott.

Az előadottak alapján *Vass István* cz. örmestert ezen kitartó buzgósággal, leleményességgel és önfeláldozó önzetlenséggel eszközölt nyomozásaiért, azonkívül mert örsét és örskörletét mindig kiváló rendben tartotta és tartja, végre mert a Sárafalván s Egres községekben észlelt nemzetiségi mozgalmakat szakadatlan és erélyes felügyeletével elnémította, a nép félrevezetői által titokban rendezett összejöveteleknek gátat vetett s a közigazgatósági hatóságoknak a közrend fentartása és biztosításában nagyban segédkezett, a magyar kir. honvédelmi minister úr dicsérő okirattal tüntette ki, míg a magyar kir. belügyminister ur neki 80 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett.

*

26. *Kohn Bernát* cz. örmester és

27. *Drahurád István* csendőr a m. kir. V. sz. csendőrkerület állományában.

Kohn cz. örmester alsó-kubini örsparancsnok az örs állomáshelyén 1893. évi április hó 17-én dühöngött tűzvész alkalmával a tűz megfékezése, a megyei és pénzügyigazgatósági pénztár és irattár, valamint saját élete kockáztatása mellett *Tanzer Zsuzsánna* tehetetlen 90 éves öreg asszonynak a tűzhaláltól történt megmentése által a kötelességérzet, szolgálati hűség, férfias bátorság és az önfeláldozásig menő emberszeretetben a katonás erényeknek oly számos jelét adta, hogy a honvédelmi minister úr úgy őt, mint *Drahurád* csendőrt is, — ki ugyanezen alkalmommal bátorsága, önfeláldozó kötelességérzete és szolgálati hűségének majdnem áldozata lett, a mennyiben nemes buzgóságában a saját biztonsága iránti elővigyázatról megfeledkezvén, súlyos égési sebeket szenvedett, — dicsérő okirattal tüntette ki, a belügyminister ur pedig őket 50, illetve 25 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

*

28. *Brosch* Miksa cz. őrmester s

29. *Spoljár* János,

30. *Varga* István és

31. *Gyurki* János csendőrök a m. kir. II. sz. csendőrkerület állományában.

A makói örskörletben az utóbbi időben a közbiztonsági zavarok igen elszaporodtak s különösen a betöréses lopások úgyszólván napirenden voltak. Az örs legénysége ugyan minden egyes esetben a legerélyesebb nyomozást bevezette, de eredményt nem mutathatott fel, mivel a tettesek oly ügyességgel és elővigyázattal követték el gaztetteiket, hogy nyom vagy bűnjel mely a nyomozást elősegíthette és eredményre vezette volna sohasem találtatott.

A további közbiztonsági zavaroknak elejét veendő és a már-már megrendült közbátorságot helyreállítandó, a II. sz. csendőrkerületi parancsnokság végre 1893. évi márczius hó 27-én *Brosch* Miksa cz. őrmestert a makói örs vezetésével bizta meg és feladatául tűzte ki, hogy a kiderítetlen közbiztonsági zavarokat — 1892. évről 7, 1893. évi márczius hó végeig pedig 9 maradt — mielőbb derítse ki, mely czélból *Spoljár* János igen ügyes s a nyomozásban kipróbált csendőr is majdnem ugyanazon időben szintén Makóra lett áthelyezve.

Ezen előleges intézkedések után Tyll László főhadnagy szegedi szakasziparancsnok *Brosch* Miksa makói és Hubert Gyula hódmezővásárhelyi cz. őrmestereket, őrsparancsnokokat, szakasz kihallgatásra rendelvén őket figyelmeztette, hogy a közel múltban a makói örskörletben de sőt egyáltalában a Csanád megyében előfordult közbiztonsági zavarokat — meggyőződése szerint — kizárólag hódmezővásárhelyi közártalmuak követték el, miért is a két őrsparancsnokot egyetértő és a legéberebb működésre utasítván *Brosch* cz. őrmesternek még különlegesen meghagyta, miszerint bármily közbiztonsági zavar forduljon elő a makói örskörletben, arról nyomban táviratilag értesítse a hódmezővásárhelyi örsöt, hogy annak

alapján az ottani viszonyokkal teljesen ismerős Hubert cz. őrmester a kellő intézkedéseket azonnal megtehesse.

Brosch Miksa cz. őrmester a kapott meghagyáshoz képest azonnal a lopási esetek mikénti elkövetésének tanulmányozásához fogott és adatokat kezdett gyűjteni, úgy a saját mint a szomszédos hódmező-vásárhelyi örskörletben lakó számtalan közártalmu egyént szigoru felügyelet alá vette, a mennyiben a saját örskörletbelieket minden szolgálatteljesítés alkalmával a járőrök által szakadatlanul ellenőriztette és összeköttetések után a legszélesebb körü nyomozást bevezette, a hódmezővásárhelyieket illetőleg pedig — miután azok törvényhatósági joggal felruházott város területén laktak, hol a csendőrség önállóan nem működhetik — bizalmi egyének szerzésére iparkodott és ezek útján figyeltette meg őket.

Ezen czélszerű intézkedések folytán *Brosch* cz. őrmester csakhamar azon meggyőződésre jutott, hogy egy rendszeresen szervezett tolvajbandával áll szemben, melynek tagjai tényleg Hódmező-Vásárhely területén tartózkodnak, mely meggyőződését még növelte azon körülmény, hogy a legtöbb lopási eset a hódmezővásárhelyi határhoz közel eső makói tanyákon történt.

1893. évi április hó 12-én éjjel Lénárd Ferencz makói tanyai lakós kárára zárt ólból 2 drb 30 frt értékű hizott juhok és másnap éjjel pedig Bálint Gáspár szintén makói tanyai lakós kárára egy 20 frt értékű kocsit loptak el. Az örs által nyomban bevezetett legszélesebb körü nyomozás eredménytelen maradt, miglen április hó vége felé *Brosch* cz. őrmester egyik besugójától értesült, hogy a juhokat Kiss Péter hódmezővásárhelyi tanyai lakós lopta el és azokat Nagy József szintén hódmezővásárhelyi tanyai lakós lakodalmán elfogyasztották.

Ezen hirre *Brosch* cz. őrmester május hó 4-én *Spoljár* János és *Gyurki* János csendőröket azon feladattal vezényelte ki, hogy a hódmezővásárhelyi határban lakó Kis Pétert lepjék meg, ellene a ma-

kói örskörletben elkövetett lopásokat illetőleg a nyomozást vezessék be s az eredményről őt — az örsparancsnokot — azonnal értesítsék.

Spoljár és *Gyurki* csendőrök feladatukhoz híven eljárva, Kiss Péternél több, különböző lopásokból származó bűnjeleket találtak, minek folytán őt őrizet alá vették. Nehogy az eredményt koczkáztassák, — de az örsparancsnok utasításához is híven — *Brosch* cz. őrmestert a tapasztaltakról még az éjjel küldöncz által értesítették s ennek megtörténte után ők maguk megbízható besugók szerzése után láttak, mely ténykedésük eredményre is vezetett, a meny nyiben csakhamar két oly egyént sikerült nekik megnyerniök kiktől több oly adatot tudtak meg, melyek a nyomozás további folyamán igen jól voltak felhasználhatók.

Brosch cz. őrmester a vett értesülés után azonnal *Varga* István és *Szakács* György csendőrökkel a helyszínére sietett, az ott szintén megjelent Hubert Gyula cz. őrmester hódmezővásárhelyi örsparancsnok közbenjárásával az ottani rendőrkapitányságtól a nyomozásnak a törvényhatóság területén való folytatásához az engedélyt kieszközölte és azután 8 napon át folytatott buzgó és fáradságot nem ismerő nyomozás során 11 rendbeli betöréses lopást derített ki, tettesekként Kiss Péteren kívül még id. Nagy József, ifj. Nagy József, Banicsa Péter, Albert Sándor és Hemzső Borus hódmezővásárhelyi lakósokat letartóztatta és a lefoglalt bűnjelekkel együtt a maki kir. járásbiróságnak átadta.

Brosch cz. őrmester ezen eredmény elérése után a puhatolásokat korántsem hagyta abba, hanem ernyedetlen szorgalommal tovább folytatta a nyomozásokat, melynek során annyi adatot gyűjtött hogy — miután a bíróság Kiss Péter és társai ellen a vizsgálatot befejezván, őket május hó 30-án szabad lábra helyezte — az erről értesült *Brosch* cz. őrmester őket ismét őrizet alá vette és *Spoljár*, *Varga* és *Gyurki* csendőrök ügyes közbenjárása mellett ismét

8 napon át lankadatlan szorgalommal folytatott nyomozás után újabbi 4 lopást bizonyított reájuk, miért is a tetteket újra letartóztatta s június hó 7-én innét a makói kir. járásbiróságnak átadta.

Ezen eredménnyel sem elégedett meg *Brosch* cz. őrmester, hanem folytatván az adatok gyűjtését, ugyanazon tettekre még 7 lopást derített ki és jelentett fel utólagosan a biróságnak.

A teljes 22 napot igénybe vett nyomozás által kiderített lopások alkalmával eltolvajolt tárgyak — melyeknek nagyrésze bűnjelként a biróságnak átadott — összértéke 1617 frt 55 krt tett ki.

Alig hogy a makói örs ezen tolvajszövetkezetet kiderítette és megsemmisítette, alkalma nyílt egy szövevényes rablógyilkosság tettesét kipuhatolni.

A csanádmegyei Makó rendezett tanácsu városban a megyei kórháznál mint gondnok alkalmazva volt Csala József ugyanis 1893. évi július hó 6-án reggel a kórházban levő lakásán az ágyban meggyilkolva és kirabolva találtatott.

Az esetről rögtön értesített rendőralkapitány, valamint a csendőrörs részéről *Spoljár* János csendőr helyettes őrsparancsnok és *Gyurki* János csendőr — (*Brosch* Miksa cz. őrmester a többi legénységgel külszolgalatban volt, de déli 12 órára bevonulván, *Vargá* István csendőrrel később szintén a helyszínére sietett) — az elősietett orvosokkal a helyszíni- és hullaszemlét megejtvén megállapították, hogy a hulla az ágyban felfelé fordulva baloldalán feküdt, a jobb háltékon fejszefokkal ejtett tátongó sebbel, vértől teljesen elborítva. A halálos csapás a gondnokot mindenestre álmában érhetette, mert arcán az eltorzulás legkisebb jele sem mutatkozott. A szobában semmi nyom semmi bűnjel sem találtatott és a sok könnyen elvihető értékes tárgyak közül az ismeretlen pénzösszeget tartalmazott pénztárczán kívül semmi sem hiányzott. A lakás ajtaja belülről bezárva, de egy a hálósobával szomszédos helyiségből a kertre nyíló ablak nyitva találtatott.

A rendőrkapitány intézkedése folytán a városi rendőrök az előnyomozást azonnal bevezették, de eredmény nélkül. A kórház helyiségeiben nyomok vagy bűnjelek után eszközölt kutatás is hasztalan volt és csak 2 emberáldozatot követelt, a mennyiben az emésztő gödrök átkutatása alkalmával a kellő óvrendszabályok be nem tartása folytán 2 ember a kifejlődött gázok által megmérgeztetett.

Brosch cz. őrmester a kórházi személyzetet valamint a könnyebb betegeket felügyelet alá véve, azok kikérdezése alkalmával annak tudomására jött hogy a meggyilkolt gondnok agglegény lévén, több férjezett parasztasszonnyal viszonyt folytatott. Az őrmesterben ennél fogva azon gyanu támadt, hogy a gyilkosság esetleg bosszú műve és azt az asszonyok egyikének férje követte el. Az őrmester ezen gyanuját leginkább Martonczy Józsefné férje, egy verekedésre nagy hajlammal bíró napszámos ellen, továbbá a kórházban ápolónői minőségben alkalmazott Drago-mir Máriának férje — Csonka Rácz Lőrincz — ellen irányult, kiről tudva volt az is, hogy azért mert felesége a gondnokkal folytatott viszonya miatt tőle elvált, többször hangoztatta mikép — ha felesége nem jön hozzá vissza — úgy feleségét, mint a gondnokot elemészti. Gyanu alá vétetett végül még egy Bányai Károly nevű egyén is, ki ezelőtt körülbelül 8 hónappal a kórházban mint udvaros volt alkalmazva, de egy alkalommal a gondnokkal összeszólalkozott, általa tetteleg bántalmaztatott és a szolgálatból el is bocsáttatott.

Ezen adatok alapján *Brosch* cz. őrmester a nyomozást ezen 3 egyén ellen bevezette, de ezek közül az egyik — Martonczy — magát a gyanualól még aznap teljesen tisztázta. A másik két egyén ismeretlen helyen tartózkodván, ellenük a nyomozás folytatott.

Időközben t. i. másnap reggel 5 órakor megérkezett a hely színére Tyll László főhadnagy szegedi szakaszparancsnok is, ki a makói őrsparancsnokságtól a rablógyilkosság megtörténtéről a távirati jelen-

tést a csongrádmegyei kis-teleki őrsön vette, hol épen szemlélt és szemlekörútját megszakítva, a nyomozás vezetésének átvétele végett rögtön Makóra sietett. Az eddig tapasztaltokról tájékoztatva, a főhadnagy a Csonka és Bányai elleni nyomozás miatt a szomszédos szakaszparancsnokságokat táviratilag megkereste és saját szakasza területén pedig a nyomozást elrendelte; azután a kórházi személyzetet újból kikérdezte, midőn is a tett elkövetésének gyanúja még egy Ponteá Áron nevű, a kórháznál mint udvaros alkalmazásban levő egyén ellen irányult, ki 7 évig mint csendőr a II. sz. csendőrkerület állományában a lugosi szárnynál szolgált és az 1891. évben felülvizsgálat útján végkielégítéssel lett elbocsátva.

Nevezett ellen a gyanu azon oknál fogva merült fel, mert feltehető volt hogy a tettesnek a viszonyokkal ismerősnek kellett lennie, a kórházban pedig ez alkalmalmmal egyedül csak Ponteá volt mint férficseled alkalmazásban, az ápolás alatt levő betegek ellenben rossz egészségi viszonyuknál fogva a gyilkosság elkövetésére képtelenek voltak. A Ponteá ellen bevezetett nyomozást azonban nagyon megnehezítette azon körülmény, hogy kikérdezése alkalmával azon állítását miszerint ő a gyilkosságot megelőző este 10 óráig a gondnokkal a kórház kapujában beszélgetett, azután az épület emeletén levő lakására ment s ott reggeli 6 óráig aludt: a kórházban alkalmazott összes ápolónókkal igazolhatta. Ezzel szemben azonban igen gyanussá tette őt azon viselkedése, hogy a vádbeli cselekmény elkövetését mindenáron Dragomir Mária férjére, Csonka Rácz Lőrinczre igyekezett hárítani. Ennek következtében — bár összes ruházatán a legszorgosabb megvizsgálás daczára vérnyomok nem voltak észlelhetők és a gondozása alatt levő, a kórház tulajdonát képező 3 db fejszét minden gyanus körülmény s habozás nélkül előadta — felügyelet alá vétetett és a nyomozás ellene folytattatott.

Időközben Tyll főhadnagy értesülvén hogy a keresett Bányai Károly Szegeden tartózkodik, annak ki-

kérdezése végett Szegedre utazott és megállapította, hogy a gyanúsított a tett elkövetésének idején Szegeden Vajda és társa cégnél lévén alkalmazásban, Szegedről el nem távozott. Az alibi eszerint minden kétséget kizárólag igazoltatván, ellenében a gyanu el-
ejtetett.

Ezen idő alatt *Brosch* cz. őrmester a nyomozást Pontea ellen folytatván értesült, hogy annak viszonya van egy Kálló Róza nevű kéjhölgygyel, minek folytán az utóbbi a nyomozásba bevonatván, csakhamar kiderült, hogy Pontea a gyilkosság éjjelén nem volt hon, hanem szeretőjénél Kálló Rózánál. Ezen körülményre Pontea újból kikérdeztetvén, előbbeni állításánál megmaradt, miglen Kálló Rózával szembesítetvén beismerte, hogy — midőn a kórházban már mindenki nyugalomra tért — ő a hátulsó kapun észrevétlenül átszökött, az éjjel szeretőjénél töltötte de reggel napfelkelte előtt ismét ugyanazon uton a kórházba visszatért. Miután azonban az ápolónők egyhangulag kijelentették hogy Ponteát nem napfelkeltekor hanem csak 6 óratájban látták, a hullabonczolás alkalmával pedig megállapították hogy a gyilkosság a hajnali órákban követett el: így tehát — mivel Pontea a hajnali 3 és 6 órai időközben való holtartózkodását nem tudta igazolni — a gyanu ellene mindinkább megerősödött. Daczára ennek Pontea ártatlanságát hangoztatta és azt állítá, hogy a kérdéses időt saját lakásán töltötte.

Mindezekről Tyll főhadnagy Szegedről visszatérve értesülvén, személyesen újból kikérdezte ugy Ponteát mint Kálló Rózát, mely kikérdezés az egész éjjelt igénybe vette. Ezen kikérdezés folyamán Pontea ellen mind súlyosabb és súlyosabb gyanuok merültek fel. Kiderült ugyanis, hogy Kálló Róza a gyilkosságot megelőző napokban Ponteától pénzt követelt s mivel utóbbi pénzzel nem rendelkezett, arra kérte szeretőjét, «várna csak néhány napig, addigra szerezz ő majd pénzt ha e miatt a gondnokot kellene is meggyilkolnia s attól a pénzt elrabolnia».

Pontea természetesen ezen állításokat a leghatározottabban tagadta, de már meglátszott rajta hogy ezt egy megrögzött gonosztevő makacsságával teszi s — mint 7 évig szolgált csendőr — tudatában van annak, hogyha tagadásban marad s ellene bűnjelek vagy tanuk elő nem kerülnek, a tett elkövetése reá nem bizonyítható. Erre enged legalább azon kifakadása következtetni, hogy ha őt tartják a gyilkosnak, mu-tassák elő a baltát melylyel a gyilkosság elkövetetett.

Ennek folytán Tyll főhadnagy július hó 9-én a kórház helyiségeit újlag — most már személyes vezetése mellett — átkutatta és ez alkalommal *Spoljár* csendőr a fáskamrában az összerakva volt nagyobb mennyiségű hasábfá mögött egy fejsze nyelét találta, melyről — közelebbi vizsgálat alapján — megállapított, hogy annak vége fűrészszel lefűrészeltetett s a nyél vége késsel lefaragtattott; azonkívül nagyító üveggel a fejsze nyelén 3 kis vércsepp volt észlelhető. Ugyancsak a fáskamrában a nagyobb mennyiségű forgács átvizsgálásánál a fejszenyeléről lefaragott több kis forgács fedezett fel, melyeken szintén vércseppek voltak láthatók.

A kutatás folytattatván, a kertben *Varga* csendőr a földben elásva egy a nyélről lefaragott véres fejszét, majd *Németh János* tűzoltó ugyancsak elásva egy üres sárga bőrtárczát s végül *Brosch* cz. örmester egy rongyot, melybe a tettes a véres fejszét törülte, találtak.

Most már kétségtelenné vált hogy a gyilkosságot Pontea követte el! A fejsze ugyanis a kórház tulajdonának ismerttetett fel és megállapított hogy eme fejsze Pontea kezelése alatt állott és általa minden este a fáskamrába elzárattott.

A talált tárgyak felmutatása mellett Pontea újból kikérdeztetvén — bár a bűnjelek láttára elhalaványult és az ijedségtől remegni kezdett — álhatatosan megmaradt tagadása mellett, de a Tyll főhadnagy által hozzá intézett keresztkérdések következtében sarokba szorítva; végre másnap reggeli 5 órakor tanuk előtt a a tett elkövetését beismerte.

Beismerő vallomása szerint midőn Kálló Rózától július hó 6-án virradóra elment, az tőle ismét pénzt követelt s mivel neki egy krajczárja sem volt elhatározta, hogy a gondnokot megöli és annak pénzét elrabolja. Midőn tehát a kórházba ért, a fejszét magához véve a kertbe ment és a nyitva levő ablakon keresztül a gondnok lakásába hatolt; ott a gondnokot mély álomba merülve találván, a fejsze fokával fejére két erős ütést mért s midőn észlelte hogy az többé nem mozdul, fejét a takaróval letakarta és a pénztárczát a meggyilkolt ruhájából kikeresve, azt magához vette és azután ugyanazon úton melyen jött eltávozván, egyenesen a faskamrába ment, ott a fejszét nyeléből lefűrészelte és a véres részeket a nyélről baltával lefaragva, a nyelet a hasábfá mögé rejtette, a fejszét pedig és a pénztárczát, mely állítása szerint üres volt, a kertben elásta és azután rendes foglalkozásához kezdett.

Így a tett elkövetése részletesen megállapíttatván, Pontea még azon körülményre nézve vonatott kérdőre, hogy — miután ismeretes dolog volt hogy a gondnok pénztárczájában mindig pénzt tartogatott — a pénztárczából kivett pénzt hová rejtette el. Erre vonatkozólag azonban Pontea minden felvilágosítást megtagadott, folyton azt állítván hogy ő — midőn a pénztárczát a ruhából kivette és megtekintette — azt üresen találta. Végre midőn értésére adatott, hogy ha tagadása mellett megmarad kedvese fog tartóztatni — mivel feltehető hogy a hiányzó pénzt annak adta — beismerte, hogy a pénzt egy másik kertben a földbe elásta; egyuttal azon kérést adta elő, hogy kedvese ki teljesen ártatlan, ez ügyből kifolyólag ne zaklattassék.

Ezen vallomása folytán Pontea tanuk jelenlétében az általa kijelölt helyre vezetettvén, a földből saját zsebkendőjébe kötve 2 drb 10 frtost, 1 drb 5 frtost és 4 drb 1 frtos bankjegyet vett ki, mint azon összeget, melyet a pénztárczában előtalált.

A tovább folytatott nyomozás során még kiderült

hogy a gyilkos Ponteát nem Aronnak, hanem Lázárnak hívják. Ő ugyanis a csendőrségtől való elbocsátása után a kapott végkielégítést illetőségi helyén — Pécskán — alig pár hét alatt eldorbézolta; azután bátyja — Ponteá Áron — lakásáról annak cselédkönyvét és 5 frtját ellopta és mint cseléd elszegődött Makóra.

A gyilkos a bűnjelekkel együtt még július hó 10-én a makói kir. járásbiróságnak átadatott, hol beismerő vallomását minden szépítgetés nélkül ismételte.

Ezen, a vidéken roppant izgalmat keltett rablógyilkosság kiderítésénél a makói örs legénysége 116 órán át keresztül fáradhatlan buzgalommal és kitartással közreműködött és szakavatottságával s ügyességével nagyban hozzájárult ezen szövevényes bűneset kinyomozásához.

Méltányolva mindeme érdemeket, a m. kir. honvédelmi minister úr *Brosch* Miksa cz. őrmestert, *Spoljár* János, *Varga* István és *Gyurki* János csendőröket dicsérő okirattal tüntette ki, míg a m. kir. belügyminister úr az előbb nevezetteknek 50—50, az utóbbiaknak pedig 25—25 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett; *Hubert* Gyula cz. őrmester és *Szakács* György csendőr a II. sz. csendőrkerület részéről dicsértettek meg.

Nem hagyhatjuk még megemlégetlenül, hogy *Borka* István makói rendőrbiztos a rablógyilkosság kiderítése alkalmával a nyomozást eszközölő csendőröket szakadatlanul és a legnagyobb odaadással támogatta, miért is a II. sz. csendőrkerületi parancsnokság ajánlata folytán a m. kir. belügyminister úr őt 50 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

*

32. *Tompa* Mihály, VI. sz. csendőrkerületbeli cz. őrmesternek az 1892. évi márczius hó 20-án megejtett képviselő választás alkalmával tanusított tapintatos, higgadt és bátor fellépéseért, mely által komolyabb zavargásoknak elejét vette, a honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

*

33. *Nagy Mihály Lajos*, II. sz. csendőrkerületbeli czimz. őrmester.

Egy pénzhamisító banda megsemmisítése.

Nagy Mihály Lajos cz. őrmester új-palánkai őrsparancsnoknak az 1892-ik év közepe táján az a gyanuja támadt hogy ott a környéken hamis pénzt készítenek, miből kifolyólag nemcsak a kétes existenciájú egyéneket kísérte lankadatlanul éber figyelemmel, de igyekezett a gyanúsítottakhoz közelebb jutni oly formán, hogy megbízható besúgókat nyert meg ez ügyben magának.

Peierle János bukovai jegyző az 1892-ik év szeptember hó 2-án értesítette *Nagy Mihály Lajos* cz. őrmestert, hogy a figyelemmel kísért egyének közül *Andrity Balázs* bukini lakos házában *Weinberger Lajos* ottani izraelita tanító és *Englert Ferencz* német-palánkai lakosok a háztulajdonossal összejöttek. Tudomásul vevén egyben azt is a jegyző hogy az összegyülekezés után kevés időre nevezett három egyén el fog távozni: ezt megakadályozandó, az őrmester megérkezéséig az ottani községi rendőrség közbenjöttével az *Andrity* házat felügyelet alá vette. E felügyelet daczára *Andrity Balázs* hazulról megszökött.

Eközben *Nagy Mihály Lajos* cz. őrmester *Drágisits Milán* és *Nuszpl Mihály* csendőrökkel a színhelyre megérkezett, hol megállapította, hogy a rajtaütésnél *Weinberger Lajos* és *Englert Ferencz* pénzrajzolással foglalkoztak.

Englert Ferencz, *Weinberger Lajos* és az eközben gyorsan előkerített *Andrity Balázs* a község házában felügyelet alá vétettek és utóbbi házában alapos kutatás tartatott, melynek eredménye volt egy papírra rajzolt 10-es forma, 1 db nagyító üveg, 1 doboz rajzeszköz és egy papírra ragasztott 1 db valódi egy forintos bankjegy.

A nyomban eszközölt kikérdezés folyamánként *Nagy Mihály Lajos* cz. őrmester a magával vitt két csendőrt őrizetként hátrahagyva, *Englert Ferencz*zel

s egy bukini rendőrrel Német-Palánkára jött s az Englert házában házkutatást tartott, melynek eredményeként 1 nagyító üveget, többféle festéket s a rajzoláshoz való eszközöket és papirokat foglalt le. Ezután az őrmester Schiff Miksa őrsvezetőt és Bobány Mihály csendőrt vette maga mellé s Englerttel Metkovits-telepre ment, hol Izemann Márkus ottani lakosnál házkutatást tartott, mely alkalommal egy teljesen felszerelt faprést, 8 db litograph követ, 9 db különféle folyadékot tartalmazó üveget, 9 doboz festéket, 19 db horzskövet, 1 db cínlemezt, 5 csapágyat ónból és 2 db nem sikerült 10-es bankjegyet, valamint egy 10 frtos és egy 50 frtos alapnyomatot foglalt le. Itt Izemann Márkus letartóztatott, kivel valamint Englerttel együtt a járőr Obrovácra ment, hol Baron Péter, Baron József és Klencz Vincze ottani lakosok házában akart házkutatást tartani, de — mert a Baron fivérek hon nem voltak — Schiff őrsvezetőt egy rendőrrel a német-palánkai hajóállomáshoz küldötte ezek letartóztatása végett, mit a járőr Zomborból illetve Kalocsáról megérkezett Baron fivéreken foganatosított is és ezeket Bukinba kísérte. Az őrmester ezalatt a Klencz Vincze házában tartott házmotozást, melynek eredménye nem volt. Az őrmester Klenczczel és a másik két fogollyal ekkor Bukinba ment. Itt Klenczet és Izemannt hátrahagyva, Dragisits csendőrt maga mellé vette és Bácsba sietett, honnan egy járőrért a hodsághi őrsre sürgönyözött, a bácsi őrs legénysége közül pedig a honn volt Kiss János I. és Fontányi János csendőröket és a bácsi összes rendőröket maga mellé vette. Schatzl János, Ósz Ferencz, Mancz István és Lórencz József bácsi lakosok háza meglepőleg felügyelet alá vétetett s ezekben Schatzl háza kivételével házkutatás tartatott, melynek eredménye lett 1 db litograph kő, 3 db cínlemez, 2 doboz festék, 3 üveg folyadék, egy db henger és 2 db horzskő lefoglalása. Innen Dragisits és Kiss János csendőröket Parabutyra küldötte azon meghagyással, hogy ottani Rohrbacher Györgynél ház-

kutatást tartsanak s nevezettet Bácsba kísérjék. Eme járőr a kapott utasítás fogyanatosítása után Bácsba bevonulva jelentette hogy Rohrbacher Györgynét is letartóztatta, mert bár a házkutatás eredményre nem vezetett, e nő egy bőrtárczába rejtett hamis 1 frtos bankjegyet akart az árnyékszékbe bedobni, miben a járőr által erőszakkal akadályoztatott meg.

Az eközben megérkezett hódásághi járőrrel Szabó Albert Laki János csendőrökkel és Selymes András örsvezetővel s Kilburg Ádám csendőrrel mint felváltott bácsi járőrrel valamint saját csendőreivel és a letartóztatott foglyokkal Nagy Mihály Lajos cz. őrmester Bukinba ment, hova a lefoglalt bűnjeleket is szállíttatta. Bukinban Weinberger Lajos házában tartott házkutatást, ez azonban eredményre nem vezetett. Az eddigi eredményből előre látható lévén az hogy még tömegesebb letartóztatások is fognak következni, az őrmester a letartóztatottak kikérdezéséhez fogott.

Itt megállapíttatván az hogy a további nyomozások színtere a három Palánkán van: ennek eszközölhetése végett az összes letartóztatottak és bűnjelek az új-palánkai községhez szállíttattak be, hol állandó felügyelet alá vétettek.

A további nyomozás során kiderült, hogy Klein Károly német-palánkai lakos és neje az 1892. évi szeptember 2-án éjjel 1 drb litographkövet és 5 doboz festéket az új-palánkai határban a Dunába dobtak. E tárgyak a náluk lakó Englert Ferencz által bizattak őrizetükre, mint kik a pénzhamisításról tudtak és ahhoz hozzájárultak. A vízbe dobott kő- és festék megszeresztetett, Klein Károly és neje pedig letartóztatottak.

Mint bűnrészesek és szövetségeseik letartóztatottak még Riegler Jakab metkovicsi tanító, Gróhl József metkovicsi földész, Milicsev Lázár, Schwager (Hottinger) Mihály, Weinrah György tovarisovai, Waál Ignác rigejiczai és Janász István vukovári lakosok.

A kikérdezés folyamán továbbá kiderült, hogy

Englert Ferencz, Schatzl János és Ósz Ferencz az 1891. év tavaszán Vukovárott czinkanalakat vásároltak, melyekből az Englert és Ósz által készített géppel a Schatzl házában hamis 1 frtosokat készítettek melyek tökéletesen sikerültek is, de mert megfeleltek; forgalomba hozhatók nem voltak. Az így készült mintegy 70 drb hamisítmányt összeolvasztották és egy későbbi géphez csapágnak használták, mely minőségben lefoglaltatott. Ezután Rieger Jakab, Englert Ferencz és Weinrah György, valamint Ósz Ferencz és Izemann Márkus egy új gépet készítettek, melyen utóbbi házában 5-ös és 50-es bankjegyeket kísérlettek meg készíteni, mi azonban nem sikerült. Eme gépet megsemmisítették a fent jelzett csapágyak kivételével. Ezután Englert Ferencz, Ósz Ferencz, Mautz István, Lórencz József, Schwager (Hottinger) Mihály, Waáhl Ignác és Janász István valamint Rohrbacher György egy új gépet készítettek, melyen 1-es, 5-ös, 10-es és 50-es bankjegyeket kísérlettek meg készíteni, mi azonban nem sikerült. Eme készítmények közül való a Rohrbacher Györgynétől elvett hamis egy forintos bankjegy, mely mint fent jeleztetett, lefoglalva és a többi bűnjelek közzé helyezve lett.

Eme gép a nyomozás előtt megsemmisítettett egy fahenger kivételével, mely henger szintén lefoglalva lett. Az eddigi működés eredménytelenségét látva, Englert Ferencz, Weinberger Lajos, Andrity Balázs, Baron Péter, Baron József, Klencz Vincze, Gróhl József, Ósz Ferencz, Izemann Márkus, Klein Károly, Schatzl János, Milicsev Lázár és Janász István egy új gépet készítettek, melyen az Izemann Márkus házábanál 1-es, 5-ös és 50-es valamint 10-es bankjegyeket kísérlettek meg készíteni. Eme hamisítványok közül 2 drb rosszul sikerült 10-es és egy litograph kövön látható jól sikerült lenyomat valamint a gép egészen feltalálva és lefoglalva lettek. Állítólag összesen öt darab tizes jól sikerült, melyek közül 4 darabot Izemann Márkus és egy darabot Weinberger Lajos a nyomozásnak neszét vevén, megsemmisítették.

Az 1892. szeptember 6-án az új-palánkai kir. járás-bíróságtól egy vizsgáló birónak kirendelése kéretett a helyszínén szintén megjelent Reschner György hadnagy úr által, de a birói kihallgatás folyamán semmi újabb adat fel nem merült.

Eme 174 órán keresztül folytatott nyomozás fényes eredménye, melyet a nyomozásban részt vett összes legénység fáradhatatlan buzgalmával elért, első sorban Nagy Mihály Lajos cz. őrmester új-palánkai őrsparancsnok, másod sorban pedig a nyomozásban őt hűségesen és teljes odaadással támogató többi legénységnek az érdeme.

Nagy Mihály Lajos cz. őrmestert eme nyomozás alkalmával tanusított fáradhatlan, ügybuzgó és eredményes működéseért a m. kir. honvédelmi minister úr dicsérő okirattal látta el, a m. kir. belügyminister úr pedig őt 100 frtnyi jutalomdíjban részesítette.

A többi e leírásban megnevezett csendőr a II. sz. csendőrkerület által lett megfelelőleg megdicsérve, míg Peierle János, bukini jegyző a m. kir. belügyminister ur részéről megfelelő elismerésben részesült.

*

III. A m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrségi jutalmazási alaphól jutalomdíjat nyertek.

A m. kir. I. számú csendőrkerületnél :

Wasserer Róbert őrmester	---	20 frt
Kovátsi Géza cz. őrmester	---	15 «
Konya Sámuel őrsvezető	---	15 «
Madaras Sándor őrsvezető	---	10 «
Bordás Lázár őrsvezető	---	10 «
Widitscher Adolf őrsvezető	---	10 «
Moldován Olimp csendőr	---	10 «

A m. kir. II. számú csendőrkerületnél :

Márton Ferencz cz. őrmester	---	15 frt
Gaáli Gyula cz. őrmester	---	15 «
Wass István cz. őrmester	---	10 «